महात्मा फुले शिक्षण संस्था

Mahatma Phule Shikshan Sanstha's

Karmaveer Bhaurao Patil College,

Urun-Islampur, Dist- Sangli, Maharashtra, India.

Accredited 'A' with CGPA: 3.17 by NAAC

ESTD : 1961

Post-graduate Department Of Clinical Psychology and Hon'ble Saroj Patil (mai) Psychology Research Center

Organizes

International Conference

"GST Reforms and Social and Cultural Impact"

"Socio-Economic Inequalities and Psychological Well-Being: Understanding Taxes like GST and Their Impact on Vulnerable Groups"

Sponsored By

ICSSR and Shivaji University,Kolhapur.

17th & 18th January 2026

Prof.(Dr.) Nitin S. Shinde
Principal & Conference Chairman

Prof.(Dr.) Ghansham Kamble
Conference Director & Convener

Prof. Dr. Tejpal Jagtap
Co-Convener

Prof. Dr. Milind Deshmukh
Co-Convener & Conference Secretary

आंतरराष्ट्रीय परिषद अहवाल – २०२६

“GST सुधारणा आणि सामाजिक व सांस्कृतिक परिणाम – सामाजिक-आर्थिक विषमता आणि मानसिक आरोग्य : दुर्बल घटकांवरील करप्रणालीचा प्रभाव”

परिषदेची संकल्पना, उद्दिष्टे व सामाजिक-सांस्कृतिक पार्श्वभूमी

महात्मा फुले शिक्षण संस्थेच्या कर्मवीर भाऊराव पाटील महाविद्यालय, उरुण-इस्लामपूर येथे दिनांक १७ व १८ जानेवारी २०२६ रोजी आयोजित करण्यात आलेली आंतरराष्ट्रीय परिषद ही केवळ एक शैक्षणिक उपक्रम न राहता, समकालीन भारतीय समाजातील आर्थिक सुधारणांचे मानवी, मानसिक, सामाजिक व सांस्कृतिक परिणाम समजून घेण्याचा एक व्यापक बौद्धिक प्रयत्न ठरली. **“GST सुधारणा आणि सामाजिक व सांस्कृतिक परिणाम – सामाजिक-आर्थिक विषमता आणि मानसिक आरोग्य : दुर्बल घटकांवरील करप्रणालीचा प्रभाव”** या विषयाभोवती केंद्रित असलेली ही परिषद समाजाच्या विविध स्तरांवर परिणाम करणाऱ्या आर्थिक धोरणांचे बहुआयामी विश्लेषण करणारी एक शैक्षणिक चळवळ म्हणून उभी राहिली. GST सारखी करप्रणाली ही केवळ आर्थिक संरचना बदलणारी यंत्रणा नसून ती समाजातील व्यक्तींच्या दैनंदिन जीवनपद्धती, मानसिक स्वास्थ्य, भावनिक स्थैर्य, सामाजिक सुरक्षिततेची भावना, रोजगाराच्या संधी, कुटुंबव्यवस्था, लघुउद्योगांची स्थिरता, ग्रामीण अर्थव्यवस्था, स्वयंरोजगाराचे स्वरूप आणि वंचित घटकांच्या जीवनमानावर खोलवर परिणाम करणारी सामाजिक प्रक्रिया आहे, या व्यापक दृष्टिकोनातून या परिषदेची संकल्पना मांडण्यात आली होती. त्यामुळेच ही परिषद केवळ

करधोरणावर चर्चा करणारी परिषद न राहता, ती मानवी जीवनाच्या सर्वांगीण आयामांना स्पर्श करणारी आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक व्यासपीठ ठरली. या परिषदेचा मुख्य उद्देश आर्थिक सुधारणांचा मानसशास्त्रीय, सामाजिक, सांस्कृतिक व मानवी दृष्टिकोनातून अभ्यास करणे हा होता. विशेषतः ग्रामीण भागातील नागरिक, दुर्बल व वंचित समाजघटक, लघुउद्योजक, असंघटित क्षेत्रातील कामगार, स्वयंरोजगार करणारे घटक, महिला वर्ग, विद्यार्थी, युवक, वृद्ध, स्थलांतरित कामगार आणि सामाजिकदृष्ट्या असुरक्षित घटक यांच्यावर GST सारख्या आर्थिक सुधारणांचा होणारा मानसिक ताण, भावनिक अस्थैर्य, असुरक्षिततेची भावना, जुळवून घेण्याची प्रक्रिया आणि मानसिक आरोग्यावर होणारा परिणाम समजून घेणे, हा या परिषदेचा केंद्रबिंदू ठरला.

या परिषदेची संकल्पना केवळ शैक्षणिक अभ्यासापुरती मर्यादित न राहता, समाजातील शेवटच्या घटकापर्यंत पोहोचणाऱ्या धोरणात्मक दृष्टीकोनावर आधारित होती. आर्थिक सुधारणांचा अभ्यास करताना मानवी घटक केंद्रस्थानी ठेवणे, हा या परिषदेचा मूलभूत तत्त्वाधार होता. त्यामुळेच GST सारख्या आर्थिक सुधारणांचा अभ्यास करताना केवळ महसूल, करसंकलन, प्रशासकीय सुलभीकरण किंवा बाजारव्यवस्था यापुरता विचार न करता, व्यक्तींच्या मानसिक स्वास्थ्यावर होणारे परिणाम, सामाजिक नातेसंबंधांवर होणारे बदल, कुटुंबसंस्थेतील तणाव, रोजगारातील अस्थिरता, स्थलांतर, मानसिक ताणतणाव, चिंता, नैराश्य, असुरक्षितता, सामाजिक भीती, आर्थिक दबाव, भावनिक थकवा आणि सामाजिक अलगाव या सर्व घटकांचा सखोल विचार या परिषदेत करण्यात आला. ही परिषद Post Graduate Department of Clinical Psychology आणि माननीय सरोज पाटील (माई) मानसशास्त्र संशोधन केंद्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित करण्यात आली असून Indian Council of Social Science Research (ICSSR), नवी दिल्ली व शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांचे शैक्षणिक सहकार्य लाभले होते. त्यामुळे ही परिषद संस्थात्मक विश्वासार्हता, शैक्षणिक गुणवत्ता, संशोधनात्मक सखोलता व आंतरराष्ट्रीय दर्जा यांचे एकत्रित प्रतीक ठरली. ही परिषद ग्रामीण महाराष्ट्रातील एका महाविद्यालयातून आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शैक्षणिक संवाद निर्माण करणारा ऐतिहासिक उपक्रम ठरली असून, ती केवळ दोन दिवसांचा कार्यक्रम न राहता दीर्घकालीन शैक्षणिक व संशोधनात्मक परंपरेची पायाभरणी करणारा महत्त्वपूर्ण टप्पा ठरली आहे.

उद्घाटन सत्र, आंतरराष्ट्रीय सहभाग व बौद्धिक संवाद

या आंतरराष्ट्रीय परिषदेचे उद्घाटन सत्र हे केवळ औपचारिक उद्घाटन न राहता, आंतरराष्ट्रीय बौद्धिक संवादाचे प्रभावी प्रतीक ठरले. फिलिपाईन्स येथील सुप्रसिद्ध फॉरेन्सिक मानसशास्त्रज्ञ प्रा. (डॉ.) अर्जेल मसांदा आणि इंडोनेशियातील State Islamic University of Jakarta येथील प्रा. (डॉ.) युफी ॲड्रियानी यांची प्रमुख उपस्थिती या परिषदेच्या आंतरराष्ट्रीय स्वरूपाला सशक्त अधिष्ठान देणारी ठरली. या दोन्ही आंतरराष्ट्रीय अभ्यासकांच्या उपस्थितीमुळे परिषद केवळ स्थानिक किंवा राष्ट्रीय मर्यादेत न राहता, जागतिक शैक्षणिक संवादाचा भाग बनली. उद्घाटन सत्राचे अध्यक्षस्थान महात्मा फुले शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष ॲड. एन. आर. पाटील (काका) यांनी भूषविले, तर उपाध्यक्ष सुनील पाटील, व्यवस्थापन परिषद सदस्य प्रशांत नारायण पाटील, सौ. संगीता प्रशांत पाटील, परिषदेचे अध्यक्ष व महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्रा. डॉ. नितीन शिंदे यांची प्रमुख उपस्थिती होती. उद्घाटनपर भाषणात प्रा. डॉ. नितीन शिंदे यांनी GST ही केवळ करप्रणालीतील सुधारणा नसून ती सामान्य नागरिकाच्या जीवनाशी थेट संबंधित सामाजिक प्रक्रिया असल्याचे स्पष्ट केले. त्यांनी अधोरेखित केले की आर्थिक सुधारणांचा परिणाम केवळ बाजारपेठ, उद्योग आणि महसूलव्यवस्थेपुरता मर्यादित नसून तो व्यक्तीच्या मानसिक आरोग्यावर, भावनिक स्थैर्यावर, सामाजिक नातेसंबंधांवर, कुटुंबसंस्थेवर, रोजगारावर आणि सामाजिक सुरक्षिततेच्या भावनेवर खोलवर परिणाम करतो. त्यामुळे अशा आर्थिक धोरणांचा अभ्यास मानसशास्त्रीय, सामाजिक व मानवी दृष्टिकोनातून होणे अत्यावश्यक आहे.

Keynote Sessions मध्ये प्रा. (डॉ.) अर्जेल मसांदा यांनी आर्थिक अनिश्चितता, मानसिक ताण, निर्णयप्रक्रिया, सामाजिक न्याय, भीती, चिंता, मानसिक आरोग्य आणि सामाजिक समतोल या संकल्पनांचा सखोल मानसशास्त्रीय अभ्यास मांडला. त्यांनी स्पष्ट केले की आर्थिक धोरणांचा व्यक्तीच्या मनोवृत्तीवर होणारा परिणाम हा अप्रत्यक्ष, सूक्ष्म पण दीर्घकालीन स्वरूपाचा असतो, जो कालांतराने मानसिक आरोग्यावर गंभीर परिणाम घडवू शकतो. प्रा. (डॉ.) युफी ॲड्रियानी यांनी इंडोनेशिया व इतर विकसनशील देशांच्या अनुभवांच्या आधारे सांस्कृतिक घटक, सामाजिक रचना आणि मानसिक स्वास्थ्य यांचा परस्परसंबंध उलगडून दाखवला. त्यांनी स्पष्ट केले की कोणतेही आर्थिक धोरण स्थानिक सामाजिक-सांस्कृतिक वास्तव लक्षात न घेता राबविले गेले, तर ते धोरण दीर्घकाळ टिकाऊ ठरत नाही. त्यामुळे धोरणनिर्मितीत मानवी संवेदना, सामाजिक वास्तव आणि मानसिक आरोग्य यांचा समन्वय असणे अत्यावश्यक आहे. या सत्रांमधून निर्माण झालेला बौद्धिक संवाद हा केवळ शैक्षणिक चर्चेपुरता मर्यादित न राहता, समाजाभिमुख विचारप्रवाह घडवणारा ठरला. आंतरराष्ट्रीय अभ्यासक, भारतीय संशोधक, प्राध्यापक, विद्यार्थी आणि धोरणतज्ज्ञ यांच्यात झालेला हा संवाद परिषदेचा वैचारिक पाया अधिक सुदृढ करणारा ठरला. ही परिषद ग्रामीण महाराष्ट्रातून जागतिक बौद्धिक संवाद निर्माण करणारी एक प्रभावी शैक्षणिक चळवळ म्हणून ओळख निर्माण करणारी ठरली.

संशोधन सत्रे, सामाजिक दृष्टिकोन व शैक्षणिक योगदान

या आंतरराष्ट्रीय परिषदेतील **Plenary Sessions, तांत्रिक सत्रे, संशोधन सादरीकरणे व पोस्टर सत्रे** ही संपूर्ण परिषदेची वैचारिक, संशोधनात्मक आणि बौद्धिक शक्ती ठरली. परिषदेमध्ये **एकूण ४०० प्रतिनिधी**

(Total Participation – 400) देश-विदेशातून सहभागी झाले होते, ज्यामध्ये विविध विद्यापीठे, महाविद्यालये, संशोधन संस्था, मानसशास्त्र विभाग, सामाजिक विज्ञान विभाग, ग्रामीण विकास संस्था, सार्वजनिक धोरण क्षेत्रातील तज्ज्ञ, स्वयंसेवी संस्था, विद्यार्थी, संशोधक आणि प्राध्यापक यांचा समावेश होता. या व्यापक सहभागामुळे परिषद केवळ शैक्षणिक मर्यादेत न राहता, एक बहुविषयक (interdisciplinary) बौद्धिक मंच म्हणून विकसित झाली. परिषदेत **एकूण ८५ संशोधनपत्रे (Total Research Papers – 85)** सादर करण्यात आली, ज्यामुळे या परिषदेला संशोधनात्मक दृष्टिकोनातून उच्च दर्जाचे शैक्षणिक अधिष्ठान प्राप्त झाले. ही संशोधनपत्रे केवळ सैद्धांतिक स्वरूपाची न राहता, क्षेत्रीय अभ्यास (field studies), अनुभवाधारित संशोधन (empirical research), गुणात्मक व परिमाणात्मक विश्लेषण (qualitative and quantitative analysis), केस स्टडीज, तुलनात्मक अभ्यास (comparative studies) आणि बहुसांस्कृतिक दृष्टिकोनावर आधारित होती.

या सत्रांमध्ये अर्थशास्त्र, समाजशास्त्र, मानसशास्त्र, सार्वजनिक धोरण, ग्रामीण विकास, महिला अभ्यास, सामाजिक न्याय, मानसिक आरोग्य आणि मानवविज्ञान यांचा सुसंगत समन्वय साधत **सामाजिक-आर्थिक विषमतेचा सखोल, बहुआयामी आणि समग्र अभ्यास** करण्यात आला. विविध अभ्यासकांनी GST नंतर ग्रामीण अर्थव्यवस्था, लघुउद्योजक, छोटे व्यापारी, स्वयंरोजगार करणारे घटक, असंघटित क्षेत्रातील कामगार, महिला वर्ग, स्थलांतरित कामगार, शेतकरी, युवक आणि दुर्बल समाजघटक यांच्या जीवनावर झालेल्या परिणामांचे बहुआयामी विश्लेषण मांडले. आर्थिक सुधारणांमुळे निर्माण होणारी मानसिक असुरक्षितता, सामाजिक तणाव, भावनिक दबाव, मानसिक थकवा, चिंता, नैराश्य, अस्थिरता, सामाजिक भीती, आत्मसन्मानावर होणारे परिणाम, सामाजिक बहिष्करणाची भावना, आर्थिक भीती, अनिश्चित भविष्याची चिंता, कुटुंबीय नातेसंबंधांवरील ताण, रोजगारातील अस्थिरता आणि सामाजिक सुरक्षिततेच्या भावनेवर होणारा परिणाम या सर्व घटकांचा अभ्यास संशोधनाच्या माध्यमातून सखोलपणे मांडण्यात आला.

या संशोधन सत्रांमध्ये सामाजिक सुधारक **प्रा. डॉ. एन. डी. पाटील** यांच्या विचारांचा संदर्भ देत "**शेवटच्या घटकाला केंद्रस्थानी ठेवून धोरणे आखली गेली पाहिजेत**" या तत्त्वज्ञानावर विशेष भर देण्यात आला. या वैचारिक अधिष्ठानामुळे परिषदेमधील चर्चा केवळ अकादमिक विश्लेषणापुरती मर्यादित न राहता, समाजाभिमुख धोरणविचाराकडे वळली. संशोधनपत्रांमधून हे स्पष्ट झाले की आर्थिक धोरणे ही केवळ आर्थिक कार्यक्षमतेच्या निकषांवर आधारित नसून, ती **मानवी प्रतिष्ठा, सामाजिक समता, मानसिक स्वास्थ्य आणि सामाजिक न्याय** या मूल्यांवर आधारित असली पाहिजेत.

परिषदेत देश-विदेशातील संशोधकांनी संशोधनपत्रे सादर केली असून पदव्युत्तर व संशोधन विद्यार्थ्यांचा सहभाग विशेष उल्लेखनीय ठरला. या सहभागामुळे नव्या पिढीतील संशोधकांना आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील शैक्षणिक संवादाचा अनुभव प्राप्त झाला. **पोस्टर सत्रांमधून** विद्यार्थ्यांनी आणि तरुण संशोधकांनी नाविन्यपूर्ण संकल्पना, सामाजिक प्रश्नांवरील नवे दृष्टिकोन, मानसिक आरोग्यावर आधारित संशोधन मॉडेल्स आणि समाजाभिमुख अभ्यास मांडत संशोधनाची दिशा अधिक व्यापक केली. या प्रक्रियेमुळे संशोधन ही केवळ शैक्षणिक गरज नसून समाजपरिवर्तनाचे प्रभावी साधन आहे, ही जाणीव अधिक सखोलपणे रुजली.

या परिषदेमध्ये "सरोज पाटील (माई) उत्कृष्ट संशोधन पुरस्कार" प्रदान करून विविध शैक्षणिक स्तरांवरील गुणवंत संशोधकांचा सन्मान करण्यात आला, ज्यामुळे परिषदेचा संशोधनाभिमुख व प्रेरणादायी स्वरूप अधिक सुदृढ झाले. या पुरस्कारामुळे संशोधन संस्कृतीला संस्थात्मक बळ मिळाले असून गुणवत्तापूर्ण, समाजाभिमुख व शैक्षणिकदृष्ट्या उत्कृष्ट संशोधनासाठी सकारात्मक आणि प्रेरणादायी वातावरण निर्माण झाले आहे. संशोधन हे केवळ शैक्षणिक गरज न राहता समाजपरिवर्तनाचे प्रभावी साधन आहे, ही मूल्यदृष्टी या पुरस्कारांच्या माध्यमातून अधिक दृढ झाली. या पुरस्कारांचे वितरण चार स्वतंत्र शैक्षणिक स्तरांमध्ये करण्यात आले असून, **शिक्षक वर्ग (Teacher Category) मध्ये प्रा. पी. एम. मोरे (Prof. P. M. More), संशोधन विद्यार्थी वर्ग (Research Scholars Category) मध्ये श्री. अनिकेत बिरजे (Mr. Aniket Birje), पदव्युत्तर विद्यार्थी वर्ग (PG Students Category) मध्ये श्री. आदित्य मस्के (Mr. Aaditya Maske) आणि पदवी विद्यार्थी वर्ग (UG Students Category) मध्ये सौ. क्रमनिका कुंभार (Mrs. Kramnika Kumbhar)** यांचा गौरव करण्यात आला. या सन्मानामुळे प्राध्यापक, संशोधक व विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधनासाठी प्रेरणा, स्पर्धात्मक गुणवत्ता, शैक्षणिक उत्कृष्टता आणि सामाजिक जबाबदारीची भावना अधिक दृढ झाली असून, महाविद्यालयातील संशोधनपरंपरा अधिक मजबूत, सातत्यपूर्ण व दीर्घकालीन स्वरूपात विकसित होण्यास भक्कम अधिष्ठान प्राप्त झाले आहे.

या सन्मानामुळे संशोधन संस्कृती अधिक बळकट झाली असून, विविध शैक्षणिक स्तरांवरील विद्यार्थी व प्राध्यापकांमध्ये संशोधनासाठी प्रेरणा, स्पर्धात्मक गुणवत्ता आणि शैक्षणिक उत्कृष्टतेची भावना निर्माण झाली आहे. या परिषदेमुळे महाविद्यालयात **संशोधनाभिमुख वातावरण अधिक दृढ** झाले असून, संशोधनवृत्ती, सामाजिक संवेदनशीलता, मानसिक आरोग्याविषयी जागरूकता आणि समाजाभिमुख दृष्टिकोन यांचा विकास झाला आहे.

विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधनशील विचारसरणी, सामाजिक जबाबदारीची जाणीव, धोरणात्मक विचार करण्याची क्षमता आणि मानवी संवेदनांवर आधारित दृष्टिकोन निर्माण झाला.

एकूणच, ही परिषद केवळ संशोधन सादरीकरणाचा मंच न राहता, **संशोधन संस्कृती घडवणारी, सामाजिक जाणीव विकसित करणारी, शैक्षणिक परंपरा आणि सामाजिक बांधिलकी यांचा समन्वय साधणारी एक आदर्श शैक्षणिक चळवळ** ठरली आहे. या परिषदेमुळे महाविद्यालयाची ओळख केवळ अध्यापन संस्था म्हणून न राहता, **संशोधन, सामाजिक परिवर्तन, धोरणविचार आणि मानसिक आरोग्याच्या क्षेत्रातील बौद्धिक नेतृत्व करणारी संस्था** म्हणून अधिक दृढ झाली आहे.

नेतृत्व, संस्थात्मक वाटचाल व दीर्घकालीन परिणाम

या आंतरराष्ट्रीय परिषदेच्या यशस्वी आयोजनामागे सक्षम नेतृत्व, दूरदृष्टी, संस्थात्मक बांधिलकी आणि शैक्षणिक समर्पण यांचा संगम दिसून येतो. प्रा. (डॉ.) घनश्याम बाळू कांबळे यांच्या नेतृत्वाखाली या परिषदेची संकल्पना आकारास आली आणि तिला शैक्षणिक, सामाजिक व मानसशास्त्रीय अधिष्ठान प्राप्त झाले. त्यांनी परिषदेची दिशा केवळ आर्थिक सुधारणांपुरती मर्यादित न ठेवता मानसिक आरोग्य, क्लिनिकल दृष्टिकोन, सामाजिक न्याय आणि मानवी संवेदना यांवर केंद्रित ठेवली.

प्रा. डॉ. मिलिंद देशमुख यांच्या आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक संपर्कांमुळे फिलिपाईन्स व इंडोनेशिया येथील विद्यापीठांशी सामंजस्य करार (MoU) झाले असून, त्यातून संयुक्त संशोधन, आंतरराष्ट्रीय परिषद, शैक्षणिक देवाणघेवाण, संयुक्त प्रकाशने आणि जागतिक शैक्षणिक संवादाची परंपरा निर्माण झाली आहे. ही परिषद त्या

दीर्घकालीन प्रक्रियेची फलश्रुती ठरली आहे. ही परिषद केवळ एक कार्यक्रम न राहता, महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक वाटचालीतील एक मैलाचा दगड ठरली आहे. ग्रामीण महाराष्ट्रातून जागतिक पातळीवरील शैक्षणिक संवाद निर्माण करणारी ही परिषद संस्थेच्या वैचारिक परिपक्वतेचे, संशोधनात्मक सामर्थ्याचे आणि सामाजिक बांधिलकीचे प्रतीक ठरली आहे. या परिषदेने महाविद्यालयाची ओळख केवळ अध्यापन संस्था म्हणून न राहता, संशोधन, धोरणविचार, सामाजिक परिवर्तन आणि मानसिक आरोग्याच्या क्षेत्रातील नेतृत्व करणारी संस्था म्हणून दृढ केली आहे. ही परिषद भविष्यातील आंतरराष्ट्रीय शैक्षणिक सहकार्य, संयुक्त संशोधन प्रकल्प, धोरणात्मक अभ्यास, सामाजिक हस्तक्षेप कार्यक्रम आणि मानसिक आरोग्यविषयक उपक्रमांसाठी भक्कम पाया घालणारी ठरली आहे. त्यामुळे ही परिषद वार्षिक अहवालात केवळ एका कार्यक्रमाची नोंद न राहता, महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक दृष्टीकोनातील परिवर्तनाचे, जागतिकीकरणाच्या दिशेने वाटचालीचे आणि समाजाभिमुख शिक्षणतत्त्वज्ञानाचे प्रतीक म्हणून नोंदवली जाणे अत्यंत आवश्यक आहे.

सांस्कृतिक कार्यक्रम सादरीकरण व भारतीय कला–संस्कृतीचे दर्शन

या विचारप्रवर्तक आंतरराष्ट्रीय परिषदेच्या शैक्षणिक चर्चांना समृद्ध करणारा एक अत्यंत महत्त्वपूर्ण घटक म्हणजे सांस्कृतिक कार्यक्रम, जो प्रा. (डॉ.) तेजपाल जगताप, अध्यक्ष, सांस्कृतिक विभाग, के. बी. पी. कॉलेज, उरुण-इस्लामपूर यांच्या मार्गदर्शनाखाली अत्यंत प्रभावीपणे सादर करण्यात आला. आयोजक समितीच्या वतीने सादर करण्यात आलेल्या या भव्य, बहुआयामी व सांस्कृतिक मूल्यांनी परिपूर्ण कार्यक्रमामध्ये महाराष्ट्र व भारताच्या विविध प्रांतातील कला, संगीत, नृत्य, लोकपरंपरा व सांस्कृतिक वारशाचे प्रभावी दर्शन घडविण्यात आले. भारतीय

ज्ञानपरंपरेने तत्त्वज्ञान, गणित, वैद्यक, आयुर्वेद, योग, खगोलशास्त्र, अध्यात्म व जीवनदृष्टी अशा अनेक क्षेत्रांमध्ये जागतिक स्तरावर मोलाचे योगदान दिले असून वेद, उपनिषदे, भारतीय तत्त्वज्ञान, आध्यात्मिक विचारसरणी व नैतिक मूल्ये ही भारतीय संस्कृतीची बौद्धिक पायाभरणी ठरली आहेत**. "वसुधैव कुटुंबकम्**" या संकल्पनेतून भारतीय संस्कृतीतील वैश्विक बंधुत्वाची भावना अधोरेखित होते, तर भारतीय कला, संस्कृती व परंपरा या हजारो वर्षांची ऐतिहासिक परंपरा लाभलेल्या, **"एकतेतून विविधता"** या तत्त्वावर आधारित आहेत. या सांस्कृतिक कार्यक्रमातून भारतीय चित्रकला, शिल्पकला, स्थापत्य, संगीत, नृत्य, लोककला, लोकसंस्कृती व परंपरांचे सजीव सादरीकरण करण्यात आले. कार्यक्रमाची सुरुवात महाराष्ट्राच्या लोकपरंपरेतील अत्यंत लोकप्रिय अशा लावणी नृत्यप्रकाराने झाली, ज्यामध्ये पारंपरिक गीत, नृत्य व ढोलकीच्या तालावर आधारित सादरीकरण सानिका या विद्यार्थिनीने प्रभावीपणे साकारले. त्यानंतर कोळी नृत्य सादर करण्यात आले, जे महाराष्ट्र व गोवा राज्यातील कोळी समाजाच्या समुद्रसंस्कृतीचे, लाटांच्या लयबद्ध हालचालींचे आणि जीवनसंघर्षाचे प्रतीक असून पूर्णिमा व तिच्या समूहाने या सजीव लोकनृत्याचे सादरीकरण केले. पुढे **राधा–कृष्ण रासलीला (होळी नृत्य)** सादर करण्यात आले, ज्यामध्ये राधा–कृष्णांच्या शाश्वत प्रेमाचे, भक्तीचे व अध्यात्मिक नात्याचे सौंदर्यपूर्ण दर्शन प्राची व तिच्या समूहाने घडविले. त्यानंतर गोंधळ या पारंपरिक लोकनृत्यप्रकाराचे सादरीकरण करण्यात आले, जो देवी रेणुका व भवानी यांना समर्पित असलेला, पौराणिक कथांचे नाट्यमय निवेदन करणारा लोककलाप्रकार असून प्रतीक्षा व तिच्या समूहाने तो प्रभावीपणे सादर केला. यानंतर भारताच्या सांस्कृतिक वैभवाचे प्रतीक असलेल्या राजस्थानी लोकनृत्याचे सादरीकरण अनघा हिने केले, ज्यामध्ये राजस्थानच्या समृद्ध लोकसंस्कृतीचे, रंगीबेरंगी परंपरांचे व नृत्यशैलींचे सुंदर दर्शन घडले. त्यानंतर जागतिक स्तरावर लोकप्रिय असलेल्या **भारतीय चित्रपटसृष्टीतील (बॉलिवूड) नृत्यप्रकाराचे सादरीकरण** अंजली पवार व तिच्या समूहाने केले, ज्यातून आधुनिक भारतीय सांस्कृतिक अभिव्यक्तीचे दर्शन घडले. कार्यक्रमाच्या समारोपाकडे वाटचाल करताना महाराष्ट्रातील अत्यंत लोकप्रिय नटरंग **गवळण–लावणी (गण–गवळण व लावणी)** या लोकनृत्यप्रकाराचे सादरीकरण अस्मिता व तिच्या समूहाने केले, ज्यातून लोकपरंपरा, भक्तीभाव, लोकसाहित्य व लोकसंस्कृतीचा सुंदर संगम प्रेक्षकांसमोर साकारला गेला. या संपूर्ण सांस्कृतिक कार्यक्रमातून भारतीय कला, संस्कृती व परंपरांचा गौरव करण्यात आला असून, तो केवळ मनोरंजनाचा कार्यक्रम न राहता भारतीय सांस्कृतिक ओळख, सांस्कृतिक वारसा, सामाजिक एकात्मता, राष्ट्रीय एकात्मता आणि सांस्कृतिक शिक्षणाचा प्रभावी मंच ठरला. या कार्यक्रमामुळे परिषदेला केवळ शैक्षणिक अधिष्ठानच नव्हे तर सांस्कृतिक समृद्धीचेही मूल्य प्राप्त झाले असून, आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील प्रतिनिधींना

भारतीय संस्कृतीच्या वैभवाचे, विविधतेचे व आध्यात्मिक परंपरेचे सजीव दर्शन घडले. या सांस्कृतिक सादरीकरणामुळे परिषदेला एक सर्वांगीण, समतोल, मानवकेंद्रित व सांस्कृतिकदृष्ट्या समृद्ध स्वरूप प्राप्त झाले आणि शैक्षणिक विचारमंथनासोबतच सांस्कृतिक संवादाचाही एक आदर्श नमुना निर्माण झाला.

परिषदेचे निष्कर्ष

या आंतरराष्ट्रीय परिषदेचा अंतिम निष्कर्ष हा केवळ शैक्षणिक चर्चांपुरता मर्यादित न राहता, दीर्घकालीन शैक्षणिक, संशोधनात्मक, सामाजिक व धोरणात्मक परिवर्तनाची दिशा निश्चित करणारा ठरला. परिषदेमधून स्पष्टपणे अधोरेखित झाले की GST सारख्या आर्थिक सुधारणांचा अभ्यास केवळ आर्थिक चौकटीत न करता, **मानसिक आरोग्य, सामाजिक विषमता, मानवी संवेदना, सांस्कृतिक वास्तव आणि सामाजिक न्याय** या सर्व आयामांच्या समन्वयातून केला गेला पाहिजे. या परिषदेमुळे बहुविषयक (interdisciplinary) संशोधनाची गरज ठळकपणे समोर आली असून, मानसशास्त्र, अर्थशास्त्र, समाजशास्त्र, सार्वजनिक धोरण, ग्रामीण विकास, महिला अभ्यास व मानसिक आरोग्य या क्षेत्रांमध्ये संयुक्त संशोधन प्रकल्पांची दिशा निश्चित झाली आहे. परिषदेमधून **संयुक्त आंतरराष्ट्रीय संशोधन प्रकल्प, सामायिक प्रकाशने (joint publications), आंतरराष्ट्रीय संशोधन नेटवर्क्स, संशोधन देवाणघेवाण कार्यक्रम (research exchange programs), आंतरराष्ट्रीय परिषदांची सातत्यपूर्ण मालिका, विद्यार्थी व प्राध्यापक देवाणघेवाण योजना (faculty–student exchange programmes)** यासाठी ठोस पायाभरणी झाली आहे.

संशोधन सादरीकरणे, पोस्टर सत्रे व चर्चांमधून समाजाभिमुख संशोधनाची नवी दिशा निर्माण झाली असून, दुर्बल व वंचित घटकांच्या मानसिक आरोग्यावर केंद्रित संशोधन हे भविष्यातील प्रमुख संशोधन क्षेत्र म्हणून अधोरेखित झाले आहे. परिषदेमुळे विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधनवृत्ती, सामाजिक संवेदनशीलता, धोरणात्मक विचारसरणी आणि मानसिक आरोग्याविषयी जागरूकता निर्माण झाली आहे. ही परिषद संस्थात्मक पातळीवर **महाविद्यालयाचे जागतिक शैक्षणिक नेटवर्कशी सशक्त एकात्मीकरण (global academic integration)** घडवून आणणारी ठरली आहे. तसेच, धोरणनिर्मितीच्या दृष्टीनेही परिषदेमधून **मानवकेंद्रित (human-centered policy design)** या संकल्पनेला बळ मिळाले असून, भविष्यातील सार्वजनिक धोरणे ही आर्थिक कार्यक्षमतेसोबत सामाजिक समता, मानसिक स्वास्थ्य आणि मानवी प्रतिष्ठा या मूल्यांवर आधारित असावीत, हा ठोस वैचारिक निष्कर्ष परिषदेमधून पुढे आला आहे. त्यामुळे ही परिषद केवळ एक शैक्षणिक कार्यक्रम न राहता, **संशोधन, धोरण, समाजपरिवर्तन आणि मानसिक आरोग्याच्या क्षेत्रातील दीर्घकालीन दिशादर्शक (strategic roadmap)** ठरली आहे. ही परिषद महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक इतिहासातील एक मैलाचा दगड ठरून, भविष्यातील आंतरराष्ट्रीय सहकार्य, संशोधनात्मक नेतृत्व आणि समाजाभिमुख शैक्षणिक वाटचालीसाठी एक मजबूत पाया निर्माण करणारी ठरली आहे.

[प्रा. (डॉ.) घनश्याम बाळू कांबळे]
विभागप्रमुख, पदव्युत्तर क्लिनिकल मानसशास्त्र विभाग
मा. सरोज पाटील (माई) मानसशास्त्र संशोधन केंद्र
कर्मवीर भाऊराव पाटील महाविद्यालय, उरुण–इस्लामपूर
जिल्हा सांगली, महाराष्ट्र, भारत – ४१५ ४०९

With deep respect, dedicated to

Prof. Dr. N. D. Patil

16/07/1929 to 17/09/2022

Vision

"Welfare of the masses through quality education."

About College

"Karmaveer Bhaurao Patil College, Urun-Islampur was established in 1961 to provide higher education to rural society. It is located in a seven acres area with well-equipped infrastructure. The college is imparting education to near about 3000 students every year from U.G. to P.G. level. It offers Twenty U.G. and Nine P.G. Programme of Shivaji University, Kolhapur. The college actively runs Karmaveer Spardha Pariksha Prabodhini unit for the preparation of competitive exams &acenter of Y.C.M.O.U. Nashik to facilitate the students parted from regular educational mode. The college aims at developing the critical ability, work ethics and personality of our students. The co-curricular and extra-curricular activities run by the college through NSS, NCC (Boys and Girls), Sports and Cultural unit contribute a lot in student's progression."

About Psychology Department

"The Department of Psychology at Karmaveer Bhaurao Patil College, Urun-Islampur, established in 1982, has consistently worked toward providing quality psychological education to students from rural and underprivileged backgrounds. The department grew steadily under dedicated principals and faculty, achieving milestones in teaching, research, and student development. A major expansion occurred in 2004 with the establishment of the Postgraduate Department in Clinical Psychology, strengthening advanced learning and mental health specialization. Faculty members serve as Ph.D. Guides and members of the Psychology Board of Studies at Shivaji University, reflecting strong academic leadership. Many students have earned Ph.D. degrees, cleared NET/SET/GATE. Over fifty students have completed professional training such as RCI-recognized Rehabilitation Psychology, Counselling, and M.Phil. in Clinical Psychology, with many now working as psychologists, counsellors, and mental health practitioners. The department has also built international collaborations, including anMoU with NU Clerk University, Philippines, promoting research exchange and global learning. Its mission emphasizes academic excellence, practical training, community outreach, and mental health awareness. With a focus on inclusivity and holistic development, the department continues to nurture emotionally resilient and socially responsible individuals, contributing meaningfully to psychological research, mental health services, and community well-being.Students haveconsistently appear in university merit lists i.e. Over 101 students till date, with multiple students securing top ranks at the postgraduate level in Social Sciences.